Vantaa

Vastaus Tuomas Vanhasen, Petri Roinisen ja Jorma Hentilän sekä 29 muun valtuutetun aloitteeseen tekoälyn aktiivisesta hyödyntämisestä Vantaalla /PT (kvalt)

VD/3239/00.02.00.03/2026

PT/ML/JK

Tuomas Vanhanen, Petri Roininen ja **Jorma Hentilä** sekä 29 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Vantaan kaupunki:

1. Käynnistää nopealla aikataululla kartoituksen siitä, missä kaupungin eri toimialoilla on käytännön mahdollisuuksia hyödyntää tekoälyä.
2. Pyytää toimialoja tunnistamaan ne tehtävät ja prosessit, joissa tekoäly voisi nopeuttaa käsittelyä, vähentää rutiinityötä, helpottaa tiedonhakua, tukea henkilöstöä tai parantaa palvelujen sujuvuutta.
3. Selvittää parhaat tekoälyn soveltamiskäytännöt muista kunnista Suomessa ja maailmalla.
4. Arvioi samalla tietosuojan, tietoturvan, datan hallinnan, avoimuuden ja ihmisen päätösvallan turvaamisen vaatimukset.
5. Asettaa kartoituksen tavoitteeksi arvioida, onko tekoälyn avulla mahdollista saavuttaa esimerkiksi 5 % tuottavuusloikka ja siten useiden kymmenien miljoonien eurojen tuottavuuspotentiaali kaupungin toimintamenoihin valtuustokauden aikana, ja että mitä päätöksiä tämän saavuttaminen edellyttäisi.
6. Kokoaa kartoituksen tulokset talous- ja strategiatoimikunnan sekä vuoden 2027 talousarvion valmistelun tueksi.

Perustelut:
Tekoäly voi auttaa kaupunkia tekemään asioita sujuvammin, nopeammin ja myös kustannustehokkaammin.
Tarkoitus ei ole korvata ihmistä, vaan helpottaa työtä siellä, missä siitä on oikeasti hyötyä.

Vantaan kaupunkistrategian mukaan kaupungin taloutta pitää tasapainottaa samalla, kun huolehditaan elinvoimasta, palveluista ja kasvavan kaupungin toimivuudesta. Strategiassa korostetaan myös rohkeutta, uusia toimintatapoja, parhaista käytännöistä oppimista ja tietopohjaisuutta. Näistä lähtökohdista on perusteltua selvittää ripeästi, missä tekoäly voisi parantaa kaupungin tuottavuutta ja palvelujen sujuvuutta.

Tekoälyä ei kannata nähdä vain yksittäisten työvaiheiden tehostamisena. Sillä voidaan parhaimmillaan uudistaa kokonaisia prosesseja nopeammiksi, kevyemmiksi ja vähemmän manuaalista työtä vaativiksi. Samalla henkilöstön aikaa voi vapautua rutiineista vaikuttavampaan työhön. Tämä on tärkeää erityisesti tilanteessa, jossa kaupungin pitää hillitä kustannuksia. Samalla voidaan parantaa palvelujen toimivuutta.

Konkreettisia esimerkkejä on jo olemassa. Konnevedellä yksityistieavustusten käsittelyä saatiin kunnan mukaan nopeutettua noin viikosta alle päivään, ja hallinnon työajasta säästyi noin 85 prosenttia. Vantaalla on myös paljon erilaisia avustuksia ja tukia, joiden käsittelyssä vastaavaa potentiaalia kannattaa arvioida.

Myös muista kaupungeista löytyy käyttökelpoisia esimerkkejä. Helsingissä on otettu käyttöön tekoälyä hyödyntävä Helsinki Pathfinder yrittäjyyspalveluihin, Espoossa on kokeiltu tekoälytulkkausta

työllisyyspalveluissa ja Tampereella tekoälyä on kehitetty koko kaupungin yhteisenä tehtävänä. Jos tällaisia ratkaisuja voidaan hyödyntää muualla, on perusteltua selvittää, missä Vantaan kokoisessa kaupungissa voitaisiin saavuttaa vastaavia hyötyjä.

Vantaalla tekoälyn käyttökohteita voivat olla esimerkiksi asiakaspalvelu, asiakirjojen käsittely, tiedonhaku, käännökset, viestintä, avustusten käsittely sekä rakennusluvituksen ja -valvonnan valmistelu.

Rakennusluvituksessa ja valvonnassa tekoäly voisi tukea tiedonhakua, alustavia tarkistuksia ja valmistelua, jolloin asiantuntijoiden aikaa vapautuisi harkintaa vaativiin vaiheisiin. Koneluettavat aineistot voivat tulevaisuudessa nopeuttaa lupakäsittelyä merkittävästi.

Samalla on perusteltua selvittää, voisiko Vantaan aikuisopisto vahvistaa asukkaiden tekoälyn luku- ja käyttötaitoja osana digitaitojen opetusta. Käytännössä kyse voisi olla eräänlaisesta matalan kynnyksen “tekoälyajokortista”, jonka avulla asukkaat oppisivat tekoälyn perusteita, turvallista käyttöä, kriittistä arviointia ja arjen hyödyntämistä.

Tavoitteena tulee olla, että tekoälyä käytetään Vantaalla turvallisesti, vastuullisesti ja järkevästi tavalla, joka helpottaa ihmisten arkea, tukee henkilöstön työtä ja parantaa kaupungin toimintakykyä.”

Kaupunginvaltuusto 27.4.2026 § 20

Päätös
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

_____

Konsernijohdon ja elinvoiman toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Tietohallinto on hankkinut tekoälylisenssejä, koulutusta ja lyhyitä tietoiskuja tekoälytyökalujen käyttöön. Viimeisimpänä tietohallinto on käynnistänyt tekoälyagenttien hyödyntämiseen keskittyvän tekoälyagenttitehtaan, joka tarjoaa tukea ja apua tekoälyagenttien luomiseen avustamalla toimialoja tekoälyn käytön hyödyntämisessä. Tukea annetaan matalalla kynnyksellä ja tarkoituksena on samalla myös kasvattaa Vantaalle uusia tekoälyasiantuntijoita eri puolille organisaatiota. Tekoälyagenttitehtaan asiantuntijoita voi tilata myös esimerkiksi palvelualueiden ja yksiköiden kehittämispäiviin, jolloin voidaan ideoida mahdollisia käyttötapauksia agenteille ja sparrata niitä agenttitehtaan asiantuntijoiden kanssa.

Teemme tiivistä yhteistyötä muiden kaupunkien kanssa sekä kokoamme asiantuntemusta useista yrityksistä kootaksemme parhaan ymmärryksen siitä, kuinka tekoälyä voitaisiin parhailla tavoilla hyödyntää Vantaan kaupungilla. Osallistumme myös kansallisella tasolla mm. valtionvarainministeriön vetämään tekoälyn käytön edistämisen verkostoon sekä muihin ohjelmiin ja saamme näiden kautta viimeisimmän tiedon siitä, kuinka kansallisella tasolla asioita tullaan edistämään.

Tekoälyn hyödyntämisessä on kuitenkin ensisijaisesti kyseessä toiminnan muutoksen johtamisesta, jossa toiminnosta vastaavan tahon tulee linjata, miten käytännössä toimintaa pitäisi muuttaa. Keskiössä on siis toiminnan ja prosessien tehostamisen tavoitteet teknisten tavoitteiden sijaan. Tekninen asiantuntija voi toimia avustajana sekä sparraajana. Lisäksi tekninen asiantuntija pystyy tuomaan esiin, miten muualla Vantaan kaupungilla tai muissa kaupungeissa on toteutettu tekoälyratkaisuja erilaisiin käyttötapauksiin. Viime kädessä kyse on yksittäisten asiantuntijoiden, tiimien, yksiköiden ja palvelualueiden tehtävien ja prosessien muutoksista.

Tekoälyn avulla on mahdollista saada monenlaisia hyötyjä. Yksinkertaisimmalla tasolla joistain työtehtävistä kuten esimerkiksi päätösten laadinnasta on säästettävissä erittäin merkittävä osuus työmäärästä, kokouksista saa työkaluilla muistiinpanot ja isommista materiaaleista lyhyet yhteenvedot. Kyse on tällaisessa käytössä ensisijaisesti yksilö- ja tiimitason päätöksistä, kuinka paljon tekoälyä hyödynnetään ja kuinka paljon esihenkilö käyttöön kannustaa ja ohjaa. Laajemmassa kaavassa tekoäly mahdollistaa palveluiden tuottamisen kokonaan toisella tavalla, joka mahdollistaa laajempien tehtäväkokonaisuuksien tehokkaamman järjestämisen sekä palvelun laadukkaamman tuottamisen.

Tekoälyn käytöstä kaupungilla on laadittu erillinen politiikka ja täydentäviä ohjeita laaditaan tarpeen mukaan. Yleisinä teknisinä ohjeina tekoälyyn pätee samat säännöt kuin muihin sovelluksiin eli kaupungilla työskennellessä tulee käyttää vain työnantajan tarjoamia järjestelmiä, eikä niihin saa syöttää henkilötietoja. Näitä periaatteita noudatettaessa varmistetaan, että toimitaan lain puitteissa.

Visiota pohdittaessa pitää ottaa lähtökohdaksi kaupungin palveluiden visio, joka pitää kirkastaa eli minkälainen palveluiden digitalisaatiotavoite meillä on ja millä tavalla me muutamme kaupungin palvelutarjontaa ja -sisältöä digitalisoituvassa kaupungissa?

Suunniteltaessa laajemmin tuottavuuden parantamista pitäisi selvitysten perustua laajempaan toiminnan muutokseen hyödyntäen erilaisia automaation tekniikoita laajemminkin, ei siis pelkästään tekoälyä. Tuottavuus- ja tuotantotapatarkastelut tehdään osana talousohjelmaa kaikista keskeisistä toiminnoista. Näiden osana arvioidaan aina myös digikehittämisen mahdollisuuksia. Tekoälyn laajempi hyödyntäminen tarvitsee taustalleen perinteisempiä järjestelmäratkaisuja, joiden suunnittelussa tulee ottaa paremmin huomioon tekoälyn hyödyntäminen. Tekoäly ei myöskään ole useinkaan tehokkain tapa digitalisoida asioita, joten tuottavuuden parantamisessa ei suunnitelmia kannata sitoa pelkästään yhteen teknologiseen vaihtoehtoon.

Tavoiteasetanta tulee asettaa toimialan palveluiden tuottamisen tehokkuuden sekä palvelun laadun näkökulmasta. Tavoiteasetanta tulisi tehdä tiiviissä yhteistyössä yhdessä tietohallinnon ja ylimmän johdon kanssa, jotta ymmärretään mahdollisuudet ja saadaan aikaan realistinen aikataulu muutokselle. Kaupunkitasoinen tavoiteasetanta tulee asettaa osana kaupungin talousohjelmaa.

Digitalisaation edistämistä pohdittaessa pitää ottaa lähtökohdaksi kaupungin palveluiden visio. Pitää kirkastaa minkälainen palveluiden digitalisaatiotavoite meillä on ja millä tavalla me muutamme kaupungin palvelutarjontaa ja -sisältöä digitalisoituvassa kaupungissa. Kyse on laajemmasta toiminnan muutoksesta, joka vaikuttaa myös kuntalaisiin ja kunnassa toimiviin yrityksiin. Kyse ei ole siis pelkän säästötavoitteen asettamisesta, vaan myös palvelutavoitteen asettamisesta.

Osana laajempaa tavoitetilaa tietohallinto on yhdessä toimialojen johdon kanssa valmistellut kaupungille digivisiota, jossa hahmotellaan periaatteet ja toimintatavat. Digivisio on valmis hyväksyttäväksi alkuvuodesta 2027.

Kaupunginhallitus 2.11.2026 § 13

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään

a) antaa Tuomas Vanhaselle, Petri Roiniselle ja Jorma Hentilälle sekä 29 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus; ja

b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että vihreiden kaupunginhallitusryhmä jätti asialle seuraavat kaksi pöytäkirjalausumaa:

1) Vantaan tekoälyperiaatteiden kohta 8.1 edellyttää kaikkien tekoälyratkaisujen dokumentointia ja kirjallista hyväksyntää. Tekoälyperiaatteet myös ohjaavat kertomaan tekoälyn käytöstä mahdollisimman avoimesti. Pelkkä sisäinen dokumentointi ei toteuta avoimuuden vaatimusta. Vantaan tulisi perustaa verkkosivuilleen avoin tekoälyrekisteri, joka kertoo, miten ja mihin Vantaa käyttää tekoälyä. Vastaavia tekoälyrekisterejä ovat jo julkaisseet mm. Keravan kaupunki, Helsingin kaupunki ja Kela.

2) Vihreä ryhmä pitää tärkeänä muistuttaa myös Vantaan tekoälyperiaatteiden kappaleesta 7, joka korostaa riskiperusteista lähestymistä tekoälyratkaisujen käytössä. Riskiperusteisuus on EU:n tekoälyasetuksen keskeinen logiikka, ja periaatteet ohjaavat Vantaata samaan suuntaan.

Liitteet:
- allekirjoitettu Tuomas Vanhasen, Petri Roinisen ja Jorma Hentilän sekä 29 muun valtuutetun aloite tekoälyn aktiivisesta hyödyntämisestä Vantaalla

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
tietohallintojohtaja Matti Lampo
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)